

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

રાજસ્થાન રાજ્ય માર્ગ પરિવહન નિગમ અને અન્ય

વિરુદ્ધ

ટિલ્લા રામ

૨૫ ઓગસ્ટ, ૨૦૦૪

[ન્યાયમૂર્તિઓ અરિજીત પસાયત અને ડી. એમ. ધર્માધિકારી]

સર્વિસ લો-ટર્મિનેશન ઓર્ડર-ટ્રાયલ કોર્ટ કાયદામાં વાસ્તવિક સ્થિતિનું વિશ્લેષણ કરે છે અને સમાપ્તિ આદેશને જાળવી રાખે છે-અપીલ કોર્ટ સમાપ્તિ આદેશને ગેરકાયદેસર અને કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતોનું ઉલ્લંઘન કરે છે અને સમાપ્તિ આદેશને રદ કરે છે-ઉચ્ચ અદાલત સમાન-ચોકસાઈને જાળવી રાખે છે: પ્રથમ અપીલ અદાલતે આ બાબતને યોગ્ય પરિપ્રેક્ષ્યમાં ધ્યાનમાં લીધી ન હતી-તે સૂચવતું ન હતું કે નોકરીદાતા દ્વારા લેવામાં આવેલા નિર્ણયોએ કર્મચારીના કેસને કેવી રીતે ટેકો આપ્યો હતો-આવા ગેરવાજબી અને સ્પષ્ટ રીતે ખોટા તારણોને કાયદામાં સમર્થન આપી શકાતું નથી-વડી અદાલત આ પાસાઓને

ધ્યાનમાં લીધા ન હતા અને પ્રથમ અપીલ અદાલતના તારણોને ટ્રાયલ કોર્ટ તરીકે ગણાવ્યા હતા જે આ બાબત સાથે વ્યવહાર કરવાની અત્યંત અયોગ્ય રીત છે-તેથી, આ બાબતને ઉચ્ચ અદાલતમાં પરત મોકલવામાં આવી હતી.

સામાવાળા-કર્મચારીની રાજ્ય માર્ગ પરિવહન નિગમમાં વાહક તરીકે નિમણૂક કરવામાં આવી હતી. તેણે અમુક ગેરવર્તણૂક કરી હતી અને તેને સેવામાંથી બરતરફ કરવામાં આવ્યો હતો. સામાવાળાએ સમાપ્તિ આદેશ ગેરકાયદેસર હોવાનું જાહેર કરવા માટે દાવો દાખલ કર્યો હતો. એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે તેમની નિમણૂક કાયમી ધોરણે કરવામાં આવી હતી પરંતુ કોઈ વિભાગીય કાર્યવાહી કે તપાસ હાથ ધરવામાં આવી ન હતી અને 'છેલ્લે આવો પહેલા જાઓ' ના સિદ્ધાંતનું પણ પાલન કરવામાં આવ્યું ન હતું. ટ્રાયલ કોર્ટે દાવો ફગાવી દીધો હતો કે કર્મચારીની નિમણૂક દૈનિક પેતનના આધારે કરવામાં આવી હતી કારણ કે વિભાગીય તપાસની કોઈ જરૂર નથી. સામાવાળાએ અપીલ દાખલ કરી. પ્રથમ અપીલ અદાલતે સમાપ્તિ આદેશને ગેરકાયદેસર અને કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતોનું ઉલ્લંઘન ગણાવ્યો હતો અને ટ્રાયલ કોર્ટના આદેશને રદ કર્યો હતો. અપીલકર્તા-કોર્પોરેશને બીજી અપીલ દાખલ કરી. વડી અદાલતના સિંગલ જજે તેને ફગાવી દીધો હતો. એટલે વર્તમાન અપીલ.

અપીલકર્તાએ દલીલ કરી હતી કે ઉચ્ચ અદાલતનો અભિગમ સ્પષ્ટ રીતે ખોટો છે; કે વડી અદાલત એ આધાર પર કાર્યવાહી કરી જાણે કે ટ્રાયલ કોર્ટે એવું

માન્યું હોય કે સામાવાળા સામે તપાસ કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતો અનુસાર ન હતી અને તપાસ હાથ ધરવાની પ્રક્રિયા ઘોર ઉલ્લંઘનકારી હતી; અને અપીલ અદાલતે એવું માન્યું હતું કે તપાસ કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતો અનુસાર ન હતી અને પ્રથમ અપીલ અદાલતના તારણોનો ઉલ્લેખ કર્યા પછી, ઉચ્ચ અદાલતને લાગ્યું કે ગુણદોષ પર આપવામાં આવેલો નિર્ણય તથ્યો પર આધારિત છે.

આંશિક રીતે અપીલને મંજૂરી આપતા કોર્ટે

ઠેરવ્યું: જ્યારે ટ્રાયલ કોર્ટે કાયદામાં વાસ્તવિક સ્થિતિનું ખૂબ વિગતવાર વિશ્લેષણ કર્યું હતું અને યોગ્ય નિષ્કર્ષ પર પહોંચી હતી, ત્યારે પ્રથમ અપીલ અદાલતે આ બાબતને યોગ્ય પરિપ્રેક્ષ્યમાં ધ્યાનમાં લીધી ન હતી. તેના કેટલાક તારણો સ્પષ્ટ રીતે અસમર્થનીય છે. તેમાં કોર્પોરેશન દ્વારા ઉલ્લેખિત કેટલાક ચુકાદાઓનો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો હતો અને કર્મચારીની તરફેણમાં નિર્ણય લેવામાં આવ્યો હતો, પરંતુ કોર્પોરેશન દ્વારા લેવામાં આવેલા નિર્ણયોએ વાદી-કર્મચારીના કેસને કેવી રીતે ટેકો આપ્યો તે દર્શાવ્યું ન હતું. તે કિસ્સાઓમાં ગુણોત્તર કેટલો હતો અને તે કર્મચારીના કેસમાં કેવી રીતે લાગુ અને મદદરૂપ હતો તે પણ સૂચવવામાં આવ્યું નથી. આવા ગેરવાજબી અને સ્પષ્ટ રીતે ખોટા તારણોને કાયદામાં સમર્થન આપી શકાતું નથી. કમનસીબે, વડી અદાલત આ પાસાઓને ધ્યાનમાં લીધા ન હતા. તેણે પ્રથમ અપીલ અદાલતના તારણોને

ટ્રાયલ કોર્ટના તારણો ગણાવ્યા હતા, જે ચોક્કસપણે આ બાબત સાથે વ્યવહાર કરવાની ખૂબ જ અયોગ્ય રીત હતી. તેથી, આ બાબત કાયદા અનુસાર નિર્ણય લેવા માટે વડી અદાલતને મોકલવામાં આવે છે. [૭૯૫-**C-D**; ૭૯૬-**C-E**]

દીવાની અપીલીય હકૂમત: દીવાની અપીલ નંબર ૪૦૩૨/૨૦૦૧.

એસ. બી. દીવાની સેકન્ડ અપીલ નંબર ૪૯૯/૧૯૯૯ માં રાજસ્થાન વડી અદાલતના રપ. ૧૦. ૧૯૯૯ ના ચુકાદા અને આદેશમાંથી.

અપીલકર્તા માટે એ. પી. ધમિજા, એચ. ડી. થાનવી, સારદ સિંઘરિયા અને સુશીલ કુમાર જૈન.

કોર્ટનો ચુકાદો ન્યાયમૂર્તિ અરિજીત પસાયત દ્વારા આપવામાં આવ્યો હતો.

રાજસ્થાન રાજ્ય માર્ગ પરિવહન નિગમ (ત્યારબાદ 'નિગમ' તરીકે ઓળખવામાં આવે છે) રાજસ્થાન વડી અદાલત વિદ્વાન એકલ ન્યાયાધીશે નિગમ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી બીજી અપીલને ફગાવી દેતા આપેલા ચુકાદાની કાયદેસરતા પર સવાલ ઉઠાવે છે.

અપીલનો ટૂંકમાં નિકાલ કરવા માટે જરૂરી પૃષ્ઠભૂમિ હકીકતો નીચે મુજબ છે:

સામાવાળા (ત્યારબાદ 'કર્મચારી' તરીકે ઓળખવામાં આવે છે) એ જયપુર શહેરના વરિષ્ઠ વિભાગ અને ન્યાયિક મેજિસ્ટ્રેટ III, જયપુરની અદાલતમાં દીવાની દાવો દાખલ કર્યો હતો. દીવાનીદાવો એ જાહેરાત માટે હતો કે કોર્પોરેશન દ્વારા પસાર કરાયેલ ૧૮. ૩. ૧૯૮૬ તારીખનો સમાપ્તિ આદેશ ગેરકાયદેસર છે. તેમના જણાવ્યા અનુસાર તેમને કાયમી ધોરણે વાહક તરીકે નિયુક્ત કરવામાં આવ્યા હતા અને ખોટી છાપ પર કે તેઓ ટિકિટ વિના મુસાફરોને લઈ જઈ રહ્યા હતા, તેમની સેવાઓ સમાપ્ત કરવામાં આવી હતી. તેમની સામે વિભાગીય કાર્યવાહી કરવામાં આવી ન હતી અને કોઈ તપાસ હાથ ધરવામાં આવી ન હતી, અને તેથી, બરતરફીનો આદેશ ગેરકાયદેસર અને મનસ્વી હતો. વધુમાં એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે તેમના કેસમાં "છેલ્લે આવો પહેલા જાઓ" ના સિદ્ધાંતનું પાલન કરવામાં આવ્યું ન હતું. કોર્પોરેશને એવું વલણ અપનાવ્યું હતું કે કર્મચારીની નિમણૂક દૈનિક વેતનના આધારે કરવામાં આવી હતી. તેમની કાયમી ધોરણે નિમણૂક કરવામાં આવી ન હતી. વિભાગીય કાર્યવાહી અથવા તપાસની કોઈ જરૂર નહોતી કારણ કે તેઓ દૈનિક વેતનના આધારે રોકાયેલા હતા અને સગાઈ બંધ કરવામાં આવી હતી. કોઈ પણ સંજોગોમાં કોઈ કલંક જોડાયેલું નહોતું. ટ્રાયલ કોર્ટે રેકૉર્ડ પર લાવવામાં આવેલી સામગ્રીની વિચારણા કર્યા પછી

એવું માન્યું હતું કે કર્મચારીની નિમણૂક દૈનિક વેતનના આધારે કરવામાં આવી હતી. દૈનિક વેતનના કિસ્સામાં વિભાગીય તપાસનો કોઈ પ્રશ્ન જ નહોતો. કર્મચારીએ તેની અરજીને સાબિત કરવા માટે કોઈ નિમણૂકનો આદેશ રજૂ કર્યો ન હતો કે તે કાયમી ધોરણે રોકાયેલો હતો. કોઈ તપાસ હાથ ધરવામાં આવી ન હતી અને તેથી, તપાસ યોગ્ય હતી કે નહીં તે પ્રશ્ન વિચારણા માટે ઊભો થયો ન હતો. ટ્રાયલ કોર્ટે દાવાને ધ્યાનમાં લેવા માટે અધિકારક્ષેત્રના પ્રશ્નનો નિર્ણય લેવો જરૂરી માન્યો ન હતો. મુકદ્દમો રદ કરવામાં આવ્યો હતો. કર્મચારીએ જયપુર શહેરના પ્રથમ વધારાના જિલ્લા ન્યાયાધીશ નંબર વી સમક્ષ અપીલ કરી હતી, જેમણે તારીખના ચુકાદા દ્વારા ટ્રાયલ કોર્ટના તારણોને ઊલટાવી દીધા હતા અને જણાવ્યું હતું કે બરતરફીનો આદેશ ગેરકાયદેસર અને કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતોનું ઉલ્લંઘન છે અને કર્મચારી કોર્પોરેશનની સેવામાં રહેવાનો હકદાર છે અને તે નાણાકીય અને નાણાકીય પરિણામી લાભોનો હકદાર છે.

કોર્પોરેશને રાજસ્થાન વડી અદાલત સમક્ષ અપીલ કરી હતી અને ઉપર નોંધ્યા મુજબ વિદ્વાન સિંગલ જજે બીજી અપીલ ફગાવી દીધી હતી.

અપીલના સમર્થનમાં વિદ્વાન વકીલે શ્રી સુશીલ કુમાર જૈને રજૂઆત કરી હતી કે વડી અદાલતનો અભિગમ સ્પષ્ટ રીતે ખોટો છે. તે એવા તારણો નોંધે છે જે રેકૉર્ડ પરની સામગ્રીથી વિપરીત છે. વડી અદાલત એ આધાર પર કાર્યવાહી

કરી જાણે કે ટ્રાયલ કોર્ટે એવું માન્યું હોય કે વાદી સામેની તપાસ કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતો અનુસાર ન હતી અને તપાસ હાથ ધરવાની પ્રક્રિયા ઘોર ઉલ્લંઘનકારી હતી. વડી અદાલત અને અપીલીય અદાલતે ચુકાદો આપ્યો હતો કે તપાસ કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતો અનુસાર ન હતી. પ્રથમ અપીલ અદાલતના તારણોનો ઉલ્લેખ કર્યા પછી, વડી અદાલતને લાગ્યું કે યોગ્યતા પર આપવામાં આવેલો નિર્ણય તથ્યો પર આધારિત છે.

નોટિસ આપવા છતાં સામાવાળાઓ વતી કોઈ હાજર થયું ન હતું.

અમને જાણવા મળ્યું છે કે જ્યારે ટ્રાયલ કોર્ટે કાયદામાં વાસ્તવિક સ્થિતિનું ખૂબ વિગતવાર વિશ્લેષણ કર્યું હતું અને યોગ્ય નિષ્કર્ષ પર પહોંચી હતી, ત્યારે પ્રથમ અપીલ અદાલતે આ બાબતને યોગ્ય પરિપ્રેક્ષ્યમાં ધ્યાનમાં લીધી ન હતી. તેના કેટલાક તારણો સ્પષ્ટ રીતે અસમર્થનીય છે. ઉદાહરણ તરીકે કોર્પોરેશન દ્વારા લેવામાં આવેલી કાર્યવાહીની માન્યતા અંગેના મૂળભૂત પ્રશ્ન પર, પ્રથમ અપીલ અદાલતે નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું:

"૧૦. સામાવાળા માટે વિદ્વાન વકીલની દલીલ એ છે કે વાદી દૈનિક વેતન કામદાર હતો અને કામચલાઉ હોદ્દા પર હતો અને તેને બરતરફ કરતા

પહેલા વિભાગીય તપાસ કરવાની જરૂર નથી. તે દલીલના સમર્થનમાં વિદ્વાન વકીલે મારી સમક્ષ નીચેના ચિત્રો રજૂ કર્યા છે:—

૧. ૧૯૯૧ એસ. સી. સી. ૫૯૧ ઉત્તર પ્રદેશ રાજ્ય વિરુદ્ધ કૌશલ કિશોર શુક્લા.
૨. એ. આઈ. આર. ૧૯૯૪ સુપ્રીમ કોર્ટ ૨૪૧૧ ઉત્તર પ્રદેશ રાજ્ય વિરુદ્ધ પ્રેમ લતા.
૩. ૧૯૯૬ (૫) એસ. સી. સી. ૮૮૯ કે. વી. કૃષ્ણમણિ વિરુદ્ધ લલિત કલા અકાદમી.
૪. ૧૯૯૬ (૧) એસ. સી. સી. ૫૬૦ સત્ય નારાયણ વિરુદ્ધ મધ્ય પ્રદેશ વડી અદાલત અને અન્ય.
- ૫ આર એલ આર ૧૯૯૦ (૨) પાનું ૨૬૮ શક્તિકાંત પાઠક વિરુદ્ધ પશ્ચિમ દુગધ ઉત્પાદક સહકારી સંઘ લિમિટેડ.
૬. ૧૯૯૪ (૨) ડબ્લ્યુ. એલ. સી (રાજ.) ૨૫ કંવર સિંહ વિરુદ્ધ ભારત સંઘ ".

એ નોંધવું જોઈએ કે પ્રથમ અપીલ અદાલત સમક્ષ કોર્પોરેશન સામાવાળા હતું. કોર્પોરેશન દ્વારા ઉલ્લેખિત કેટલાક ચુકાદાઓનો ઉલ્લેખ કર્યા પછી, તે અયોગ્ય રીતે એવા નિષ્કર્ષ પર આવ્યું કે ચુકાદો અને હુકમનામું અપીલ કરવા માટે જવાબદાર છે અને વાદીની અપીલ ઉપરોક્ત દૃષ્ટાંતોના આધારે સ્વીકારવા માટે જવાબદાર છે (સંદર્ભ ઉપર નોંધાયેલા ચુકાદાઓ માટે કરવામાં આવ્યો હતો).

કમનસીબે, કોર્પોરેશન દ્વારા લેવામાં આવેલા નિર્ણયોએ વાદી-કર્મચારીના કેસને કેવી રીતે ટેકો આપ્યો તે અંગે સંકેત આપવામાં આવ્યો નથી. તે કિસ્સાઓમાં ગુણોત્તર કેટલો હતો અને તે કર્મચારીના કેસમાં કેવી રીતે લાગુ અને મદદરૂપ હતો તે પણ સૂચવવામાં આવ્યું નથી. આવા ગેરવાજબી અને સ્પષ્ટ રીતે ખોટા તારણોને કાયદામાં સમર્થન આપી શકાતું નથી. કમનસીબે, વડી અદાલત આ પાસાઓ પર વિચાર કર્યો ન હતો. તે ટ્રાયલ કોર્ટ અને ફર્સ્ટ અપીલેટ કોર્ટના તારણો વચ્ચે મૂંઝવણમાં મૂકાઈ ગયું. પ્રથમ અપીલ અદાલતના તારણોને ટ્રાયલ કોર્ટના તારણો તરીકે ગણવામાં આવતા હતા. આ ચોક્કસપણે આ બાબત સાથે વ્યવહાર કરવાની ખૂબ જ સુધારાત્મક રીત હતી.

ઉપરોક્ત બાબતોને ધ્યાનમાં રાખીને, અમે પક્ષકારોને યોગ્ય તકો આપ્યા પછી કાયદા અનુસાર અપીલનો નિર્ણય લેવા માટે આ બાબત વડી અદાલતને મોકલીએ છીએ.

ઉપરોક્ત શરતોમાં ખર્ચ અંગે કોઈ આદેશ વિના અપીલની મંજૂરી છે.

અપીલ મંજૂર રાખવામાં આવી.

એન. જે.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.